

Cestovní zpráva ze studijní cesty SDRUK do německých a švýcarských knihoven (Regensburg, Zürich, St. Gallen) ve dnech 2. - 4. 6. 2015

2.6.2015

Studijní zájezd do německých a švýcarských knihoven organizovalo Sdružení knihoven ČR (SDRUK), jehož členem je i knihovna PF UK. Zájezdu se účastnili knihovníci a knihovnice z celé České republiky, za knihovnu Právnické fakulty UK se ho zúčastnily Květa Hartmanová a Jitka Hermannová.

První den našeho studijního zájezdu jsme nejprve navštívili **Universitätsbibliothek Regensburg**, která je s fondem více než 3,6 milionu knih, periodik, databází, filmů a dalších médií největší univerzitní knihovnou v Bavorsku. Knihovna je součástí univerzitního kampusu. Jedná se o účelovou stavbu z betonu a skla, která však také díky bohaté zeleni včetně jezírka v okolí nepůsobí nepřívětivým dojmem. Knihovna byla založena v roce 1964 a od té doby se neustále snaží inovovat své služby. V současné době se orientuje na vývoj takových uživatelsky přívětivých služeb knihovny, které umožňují snadný přístup k elektronickým médiím. Vědečtí pracovníci univerzity mají např. možnost na samostatném publikačním serveru zpřístupňovat své odborné práce on-line v rámci Open Access a knihovna zajišťuje dlouhodobou ochranu a uchovávání těchto dokumentů. Provozuje také elektronickou knihovnu časopisů EZB, do které je zapojeno více než 600 knihoven a vědeckých institucí (tuto e-knihovnu využívají i knihovny UK). Knihovna provádí digitalizaci fondu a zajišťuje i digitalizační služby pro celou univerzitní komunitu. Digitalizační pracoviště, které je vybaveno scannery pro zpracování různých médií, jsme si mohli sami prohlédnout. V uzavřených skladech jsme mohli obdivovat kromě elektrifikovaných kompaktních regálů zejména tzv. telelift, tj. systém kolejnic se závěsnými vozíky pro automatickou přepravu knih ze skladu k výdeji a zpět. Uživatelé knihovny mají k dispozici 13 studoven se 3 500 studijními místy a 1,6 milionu knih a časopisů ve volném výběru. Hlavním úkolem knihovny však není jen zabezpečit potřeby vědců a studentů univerzity, knihovna také poskytuje služby široké veřejnosti v Regensburgu i v celém regionu a zastřešuje i spolupráci různých typů knihoven a dalších institucí v rámci Regensburgu i regionu.

Další navštívenou knihovnou byla **Bibliothek / Ludothek** v obci **Ebnat-Kappel**. Je to rozsahem sice malá, ale velmi zajímavá knihovna v kantonu St. Gallen. Knihovna byla založena v roce 2006 a zřizovatelem je spolek Bibliothek / Ludothek Ebnat-Kappel. Na založení spolku i knihovny se výrazně podílela Paula Looser (Češka provdaná do Švýcarska), která knihovnu vede a velmi ochotně nás po knihovně provedla a zodpověděla všechny naše dotazy. Knihovna bohužel sídlí ve staré, prostorově i jinak již nevyhovující školní budově, nyní se však realizuje projekt nové budovy. Ve fondu knihovny je k dispozici více než 9 000 knih, časopisů, DVD a dalších médií, knihovnu navštěvuje 1 780 aktivních čtenářů (obec Ebnat-Kappel má 4 900 obyvatel) a knihovna poskytuje služby čtenářům všech věkových kategorií a zájmových skupin. Působí i jako informační, vzdělávací a kulturní centrum obce, funguje i jako školní knihovna pro 5 školek a 3 základní školy, organizuje různá autorská čtení, besedy s autory a další literární akce pro děti i dospělé. Další zajímavostí této knihovny je, že její součástí je tzv. **ludotéka**, čili půjčovna hraček a her. Aktuálně obsahuje 1 240 her, které si děti mohou půjčit domů. V ludotéce se kromě her půjčují také např. koloběžky nebo tzv. party tools - stroje na výrobu cukrové vaty, horké čokolády nebo párků v rohlíku atd. Ve

Švýcarsku existuje celá síť těchto půjčoven hraček a jejich cílem je podpora hraní jako formy aktivního trávení volného času.

3.6.2015

Druhý den naší studijní cesty jsme nejprve navštívili **Bibliothek des Rechtswissenschaftlichen Instituts der Universität Zürich**. Budovu této knihovny navrhl španělský architekt Santiago Calatrava, který zvolil velmi zajímavé řešení – novou knihovnu vestavěl do nádvoří budovy Právnické fakulty, která pochází z počátku 20. století. Vestavěná šestipatrová konstrukce je zavěšená na čtyřech pilířích, součástí stavby je také otevírací střecha ve tvaru lidského oka. Díky této nové vestavbě se podařilo koncentrovat fondy a služby knihovny na jednom místě. Knihovna v nové budově sídlí od roku 2004 a její uživatelé mají k dispozici více než 200 000 knih, téměř 800 periodik a databází. Vznikla tak jedna z největších právnických knihoven ve Švýcarsku. Fond knihovny obsahuje právní literaturu nejen ze Švýcarska, ale také ze sousedních zemí (Německo, Rakousko, Francie, Itálie, Lichtenštejnsko), a také literaturu o anglo-americkém právu. Součástí knihovny je i několik specializovaných sbírek, např. stará právnická knihovna (se zdroji k historii práva), studijní knihovna naopak obsahuje nejnovější literaturu. V knihovně je k dispozici v 6 patrech více než 500 studijních míst, na každém patře jsou rozmístěny PC, kopírky, tiskárny. Zajímavým prvkem jsou tzv. tichá patra (5. a 6.), ve kterých je ve studovně zakázáno používání notebooků a mobilních telefonů z důvodu hlučnosti. V 6. patře mohou také studenti využít sedm týmových studoven. Fond knihovny je dostupný pouze prezenčně, vypůjčené knihy sami čtenáři vracejí zpět na své původní místo v regále. Nápaditá architektura této knihovny se nám velmi líbila; zároveň jsme si ověřili, že ve zkouškovém období je knihovna stejně hojně navštěvována jako ta naše.

Z Curychu jsme se přesunuli do města St. Gallen, kde jsme navštívili dvě knihovny. Ta první se jmenovala **Bibliothek Hauptpost Kantons- und Stadtbibliothek**. V únoru 2015 se část kantonální knihovny a městská knihovna společně přestěhovaly do budovy bývalé pošty, vznikla tak jedna společná knihovna. Organizačně se však toto spojení zatím nepodařilo dokončit, takže i když jsou knihovny ve dvou průchozích křídlech jednoho patra a působí tak na návštěvníka jako jeden celek, jejich fondy jsou zcela oddělené a často také duplicitní. Perspektivu dokončení projektu udávají knihovníci minimálně 10 let. Knihovna poskytuje všechny základní knihovnické služby všem věkovým kategoriím čtenářů. Díky své centrální poloze u vlakového nádraží je snadno dostupná a umožňuje rychlý přístup k požadovaným informacím. Čtenáři mají k dispozici asi 100 000 dokumentů, 2 velké sály s volným výběrem literatury i studijními místy a 2 týmové studovny. Součástí knihovny je kavárna s možností četby běžného ročníku novin a časopisů.

Poslední knihovnou, kterou jsme navštívili, byla **Stiftsbibliothek St. Gallen**. Je to knihovna bývalého benediktinského kláštera, která má ve fondu uloženy vzácné knihy a rukopisy zhotovené během středověku místními mnichy. Hlavní sál knihovny vznikl v letech 1758 – 1767 a stavitel Peter Thumb vytvořil mistrovské pozdně barokní dílo s rokokovou výzdobou. Dřevěná podlaha s intarzií, přesná řezbářská práce dřevěných regálů, štuková výzdoba a fresky na stropě tvoří úchvatný harmonický celek. Sál knihovny je chráněn závěsy proti přímému slunečnímu svitu a platí zde zákaz fotografování. V komplexu opatství se také nachází barokní katedrála, která je spolu s uměleckými díly a knihovnou zařazena na seznam památek světového dědictví UNESCO. Knihovna je nejstarší knihovnou ve Švýcarsku a má ve fondu více než 170 000 knih a 2 100 rukopisů včetně kolekce irských rukopisů z 8. až 11. stol. a vzácných písemných památek z 8. stol. Soubor 400 svazků, vzniklých před více než tisíci lety, je

jedním z nejvýznamnějších na světě a sbírka inkunábulí patří k nejvýznačnějším ve Švýcarsku. Kromě teologických knih zde najdeme knihy o právu, biologii, lékařství, hudbě, starohorní němčině a dějinách literatury. Zajímavý pro knihovníky je katalog, který je ručně vepsaný do otevíratelného vertikálního dřevěného obložení regálů. Nyní existuje i v elektronické verzi. Knihovna však není jen hojně navštěvované muzeum, ale také fungující odborná knihovna pro období středověku a studium rukopisů. Do fondu je získávána i nová literatura, knihy vydané po roce 1900 je možno si vypůjčit. Čtenářský průkaz je zdarma pro uživatele s trvalým pobytem ve Švýcarsku. Starší knihy jsou k dispozici v čítárně. V čítárně je také umístěna příruční knihovna, PC s katalogem knihovny a bezplatné Wi-Fi připojení. Knihovna provádí i postupnou digitalizaci fondu, nyní je zpracováno více než 500 rukopisů a tato digitální knihovna je přístupná i na internetu - <http://www.cesg.unifr.ch/en/index.htm>.

4. 6. 2015

Poslední den naší studijní cesty jsme měli navštívit **Vorarlberger Landesbibliothek v Bregenz**. Tato návštěva se bohužel nemohla uskutečnit, protože v Rakousku i Německu měli 5. června církevní svátek Fronleichnam a knihovna byla zavřena. Místo návštěvy knihovny jsme si prohlédli městečko Lindau na břehu Bodamského jezera.

V průběhu studijního zájezdu jsme navštívili celkem pět knihoven: 2 univerzitní, 1 obecní, jednu městskou (a kantonální) a 1 klášterní. Díky tomu jsme mohli poznat různé typy architektury knihoven i různé typy poskytovaných služeb. Ve všech knihovnách jsme se seznámili s jejich základním provozem a s organizací jejich služeb pro veřejnost. Mohli jsme sledovat, jak se knihovny vyrovnávají s měnícími se nároky a požadavky zejména mladých návštěvníků na služby knihoven a s rychlým vývojem v oblasti informačních technologií. Na příkladu malé obecní knihovny jsme si potvrdili skutečnost, že bez ohledu na moderní architekturu i technologie jsou základem každé knihovny ochotní a vstřícní knihovníci.

Kolektiv knihovny bude o poznatcích ze zahraniční cesty informován na nejbližší pracovní poradě. Výběr fotografií z této studijní cesty je k dispozici na webu knihovny v sekci O knihovně / **Fotogalerie**.

V Praze dne 11.6.2015

Květa Hartmanová
Jitka Hermannová